

Innst. 135 S

(2014–2015)

Innstilling til Stortinget fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen

Dokument 8:15 S (2014–2015)

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Anne Tingelstad Wøien og Janne Sjelmo Nordås om å endre systemet med nasjonale prøver til utvalgsprøver og redusere testingen i grunnskolen

Til Stortinget

Sammendrag

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen gjennomføre nasjonale prøver som utvalgsprøver.
2. Stortinget ber regjeringen sørge for at presentasjonen av resultatene fra de nasjonale prøvene gir mer presis og riktig informasjon enn tilfellet er i dag.
3. Stortinget ber regjeringen sørge for at de samlede kravene til rapportering og dokumentasjon i skolen reduseres.
4. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at det ikke kan stilles lokale krav til kartlegging og dokumentasjon ut over det som kreves i forskriftene til opplæringsloven.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Christian Tynning Bjørnø, lederen Trond Giske, Sigmund Steinnes, Tone Merete Sønsterud og Marianne Aasen, fra Høyre, Henrik Asheim, Norunn Tveiten Benestad, Kristian Støback Wilhelmsen og Kristin Vinje, fra

Fremskrittspartiet, Sivert Bjørnstad og Bente Thorsen, fra Kristelig Folkeparti, Anders Tyvand, fra Senterpartiet, Anne Tingelstad Wøien, fra Venstre, Iselin Nybø, og fra Sosialistisk Venstreparti, Torgeir Knag Fylkesnes, viser til representantforslaget.

Komiteen viser til at man gjennom reformen Kunnskapsløftet ga både skoleeier og den enkelte lærer i klasserommet langt større metodefrihet enn tidligere. Komiteen mener dette var en riktig vurdering, men er bevisst på at dette også har økt behovet for å kartlegge elevenes læringsutbytte. Komiteen er tilhenger av nasjonale kartleggingsprøver som et verktøy for å få en felles kunnskap om elevenes læring.

Komiteen er opptatt av at de nasjonale prøvene skal brukes til god skoleutvikling fremfor rangering. Komiteen viser til omleggingen av offentliggjøringen av de nasjonale prøvenes resultater f.o.m. høsten 2014, som blant annet presenterer resultatene på en ny skala og at det er mulig å måle endringer over tid.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at de nasjonale prøvene først og fremst er et viktig verktøy for å sikre skoleeiere kunnskap om sine skoler og deres prestasjoner. Å omgjøre prøvene til utvalgsprøver vil sterkt redusere utbyttet av prøvene på lokalt plan. Disse medlemmer mener en forutsetning for å kunne videreutvikle skolen er å ha kunnskap om skolens prestasjoner. Videre vil disse medlemmer vise til at de nasjonale prøvene er under stadig utvikling for å redusere tidsbruken under gjennomføring av prøvene og for å bedre utbyttet for den enkelte lærer, skoleleder og skoleeier.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at vurdering for læring bør være et overordnet prinsipp for testing og kartlegging av elever i den norske skolen. Kartleggingen bør ha en hensikt utover kun å være en rapportering og kontroll av skolesystemet. Formålet med de nasjonale prøvene er å vurdere i hvilken grad skolen har klart å utvikle ferdighetene til elevene i lesing, regning og engelsk. Videre skal resultatene kunne brukes i pedagogisk utviklingsarbeid på skole- og elevnivå. Disse medlemmer merker seg NIFUs evaluering av nasjonale prøver (4/2013). Evalueringen viser at skoleeiere, skoleledere, lærere, elever, foresatte og nasjonale utdanningsmyndigheter har bedre utbytte av nasjonale prøver dersom kommunen har et visst elevgrunnlag / antall skoler og at man har aktivt forhold til rollen som skoleeier. Undersøkelsen viser at skoleledere er mer positive til de nasjonale prøvene enn lærerne. Lærerne peker eksempelvis på at den ønskede effekten av prøvene forsvinner fordi de ikke har tid til å gå inn i hver enkelt elevs resultater på en måte som fremmer læring i klasserommet. Disse medlemmer mener derfor det er nødvendig å se tidsbruk og kartleggingssystemet i sammenheng. Det bør vurderes om lærernes tid og summen av lokal, nasjonal og internasjonal kartlegging og rapportering kan ha ført til at nasjonale prøver i mindre grad fungerer som et verktøy for læring. Disse medlemmer merker seg hovedkonklusjonene fra rapporten som Vista Analyse og Ideas2evidence overleverte departementet før jul om at det bør bli færre krav til dokumentasjon/rapportering, slik at lærerne får mer tid til elevene. Disse medlemmer forventer at regjeringen følger opp anbefalingene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme til Stortinget med en sak der det totale kartleggingssystemet i grunnskolen gjennomgås. Saken skal inneholde en vurdering av om dagens system er innrettet på en måte som sikrer effektiv tidsbruk og reduserer byråkrati, samtidig som det ivaretar nasjonal og lokal skoleutvikling til beste for elevenes læring.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener kvalitetsvurderingssystemet skal gi formativ, læringsstøttende vurdering. Dette er ikke tilfelle med dagens system for nasjonale prøver.

Disse medlemmer vil påpeke at resultatene fra de nasjonale prøvene ikke kan brukes til å måle kvaliteten på undervisningen eller kvalitetsutvikling over tid verken på elev- eller skolenivå. Resultatet gir

kun et øyeblikksbilde av kunnskapsnivået og kun grunnlag for sammenligning av resultater på det aktuelle tidspunktet. Resultatet kan følgelig ikke si noe om utviklingen fra ett år til et annet.

Disse medlemmer vil understreke at hensikten med representantforslaget ikke er å avskaffe nasjonale prøver, men å klargjøre formålet og forbedre systemet. Disse medlemmer viser til de enkelte elementene og omtalen av disse i selve representantforslaget.

Disse medlemmer viser til at ulike prøver har ulike formål. Formålet med nasjonale prøver er å vurdere i hvilken grad skolen på makronivå lykkes med å utvikle elevenes ferdigheter i de grunnleggende ferdighetene lesing, regning og engelsk. Dette understrekes av tidspunktet som de nasjonale prøvene gjennomføres på, der samtlige prøver gjennomføres på høsten, kort tid etter at elevene har startet på 5., 8. og 9. trinn. Det er altså resultatene av de foregående års arbeid som måles, ikke ferdighetene i de kompetansemålene som står på læreplanen for det aktuelle årstrinnet.

De nasjonale prøvene har primært til formål å gi styringsinformasjon til skolen og skoleeier. Sekundært skal resultatene selvfølgelig også komme til nytte for den enkelte elevs pedagogiske utvikling i samarbeid mellom lærer, elev og foresatte framover. Den styringsinformasjonen som de nasjonale prøvene gir, er først og fremst viktig informasjon for skoleeiere og nasjonale skolemyndigheter i planlegging og utviklingen av skolen.

Slik sett skiller de nasjonale prøvene seg fra kartleggingsprøver, som har et rent pedagogisk formål og som i hovedsak skal være et verktøy for læreren til bruk i klasserommet for å tilpasse undervisningen til den enkelte elev og elevgruppen som helhet.

På denne bakgrunn mener disse medlemmer at nasjonale prøver gjennomført som utvalgsprøver, vil gi tilstrekkelig informasjon om status til å innfri formålet. Disse medlemmer viser til undersøkelser som peker på at elevene har lite læringsutbytte av de nasjonale prøvene og at de ikke fører til bedre undervisning. Det rapporteres at skolene og den enkelte lærer i liten grad benytter resultatene til å forbedre undervisningen. I NIFU-rapport 4/2013 Evaluering av nasjonale prøver som system er ett av funnene at lærere mener at de ikke har tid til å gå inn i hver enkelt elevs resultater på den måten som veiledningsmaterialet legger til rette for. Utover å få informasjon om hvilket mestringsnivå de ligger på, er det lite eller ingen konkrete tilbakemeldinger til eleven på hvordan de kan forbedre seg i de disiplinene som de er prøvd i gjennom de nasjonale prøvene.

Dette tyder på at det er for dårlig sammenheng mellom den innsatsen som legges ned i prøvene, og det elever og lærere sitter igjen med som kan komme

til nytte i den lokale undervisningen. Når effekten på undervisningen av de nasjonale prøvene er så liten, taler det i seg selv for at systemet bør endres og forenkles. Evalueringen av de nasjonale prøvene taler for at en omgjøring til utvalgsprøver ikke vil redusere prøvenes effekt lokalt sammenlignet med dagens ordning, samtidig som funksjonen på nasjonalt nivå vil beholdes.

Disse medlemmer mener det å kun prøve et utvalg av det totale antall av elever på et årstrinn, både vil bidra til å redusere lærernes tidsbruk og forhindre at undervisningstid i viktige uker ved oppstart av et nytt skoleår går bort i øving og gjennomføring av prøver med påfølgende rapportering. Dette gir rom for at lærerne kan benytte andre verktøy for å sjekke elevenes måloppnåelse og innrette undervisningen i tråd med behovene i det enkelte klasserom og for den enkelte elev. Dersom det er mangelfullt med kartleggingsprøver for enkelte trinn, er det etter disse medlemmers oppfatning bedre å utvikle slike verktøy for å fremme elevenes læring framfor å kjøre hele kull gjennom nasjonale prøver.

Disse medlemmer fremmer forslagene i dokumentet.

Komiteen mener det er viktig å sikre lærerne tid nok til å undervise og viser til det pågående politiske arbeidet, blant annet samarbeidet mellom departementet og KS, med å redusere rapportering og dokumentasjon i skolen.

Komiteen viser til at kommunene og fylkeskommunene er skoleeiere, og at de i dag har en lokal handlefrihet til å drive skoleutvikling utover de statlige retningslinjene. Komiteen viser også til opplæringsloven med forskrifter som er innrettet slik at det stilles minimumskrav til skoler og skoleeiere.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, viser til rapporten «Rapporterings- og dokumentasjonskrav i skolesektoren» som er blitt utarbeidet for KS og Kunnskapsdepartementet. I rapporten slås det fast at det å gjennomføre de obligatoriske prøvene og undersøkelsene i kvalitetsvurderingssystemet i seg selv ikke påfører lærere og skoleledere mye ekstraarbeid, men at det er et potensiale, for å effektivisere gjennomføringen og å sørge for at det blir enklere å bruke de nasjonale prøvene som et verktøy for videre oppfølging og undervisning.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er bekymret for en utvikling der undervisningen i større og større grad innrettes etter de nasjonale prøvene. Disse medlemmer viser til at et stort antall kom-

muner utvikler og pålegger sine skoler egne obligatoriske prøver utover de nasjonalt bestemte prøvene. Disse medlemmer er bekymret for at en tiltakende målstyring og testkultur vil true lærerens metodefrihet og dermed føre til en innsnevring av undervisningen. Disse medlemmer viser til forslaget om å begrense skoleeiers mulighet til å pålegge lærerne slike prøver og omtalen av dette i representantforslaget.

Komiteens medlem fra Venstre har forståelse for intensjonen forslagsstillerne har om å redusere skolebyråkratiet og å sørge for at systemet for kvalitetsvurdering og skoleutvikling blir et nyttig verktøy for lærerne i deres arbeidshverdag. Dette medlem viser til at hoveddelen av byråkratiet oppstår når fylkeskommunene og kommunene skal dokumentere at resultatene blir fulgt opp. Dette medlem håper derfor at regjeringen, i nær dialog med skoleeierne og elev- og lærerorganisasjonene, får fortgang i arbeidet med å redusere tidsbruken på rapportering og dokumentasjon i skolen.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen komme til Stortinget med en sak der det totale kartleggingssystemet i grunnskolen gjennomgås. Saken skal inneholde en vurdering av om dagens system er innrettet på en måte som sikrer effektiv tidsbruk og reduserer byråkrati, samtidig som det ivaretar nasjonal og lokal skoleutvikling til beste for elevenes læring.

Forslag fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen gjennomføre nasjonale prøver som utvalgsprøver.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen sørge for at presentasjonen av resultatene fra de nasjonale prøvene gir mer presis og riktig informasjon enn tilfellet er i dag.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen sørge for at de samlede kravene til rapportering og dokumentasjon i skolen reduseres.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at det ikke kan stilles lokale krav til kartlegging og

dokumentasjon ut over det som kreves i forskriftene til opplæringsloven.

vedtak:

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råder Stortinget til å gjøre følgende

Dokument 8:15 S (2014–2015) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Anne Tinglestad Wøien og Janne Sjelmo Nordås om å endre systemet med nasjonale prøver til utvalgsprøver og redusere testingen i grunnskolen – vedlegges protokollen.

Oslo, i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, den 27. januar 2015

Trond Giske

leder

Henrik Asheim

ordfører